

Hyrnsalmen kunta
Ympäristölautakunta
PL5
89401 Hyrnsalmi
kunta@hyrnsalmi.fi

LAUSUNTO

28.9.2015

Dnro 832/2015

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto Lumivaaran tuulivoimahankkeiden osayleiskaavaehdotuksesta

Viite: Lausuntopyyntö 27.8.2015

LUMIVAARAN TUULIVOIMAHANKKEIDEN OSAYLEISKAAVA

Kaavaehdotus

Lumivaaran alueella, Hyrnsalmen kunnassa laaditaan kahdelle tuulivoimayhtiölle (Otsotuuli Oy ja Prokon Wind Energy Finland Oy) toiminnan mahdollistavaa osayleiskaavaa. Kaava-alueet ovat vierekkäin ja muodostavat käytännössä yhden tuulivoiman tuotannon alueen. Kaavat mahdollistavat enimmillään 17 voimalan rakentamisen.

Suunnittelualue on Hallan paliskunnan alueella. Paliskunnan suurin sallittu eloporomäärä on 2700 ja poronomistajia on 57. Halla on poronhoitoalueen eteläisin paliskunta ja poronhoitoalueen eteläraja myötäilee Hyrnsalmen kunnan rajaa. Hallan paliskunnassa on vireillä kolme seudullisesti merkittävää tuulipuistohanketta ja lisäksi ainakin yksi pienempi hanke Illevaarassa. Näiden lisäksi on monenlaista muutakin maankäyttöä: mm. metsätaloutta ja turvetuotantoa. Poronhoidon on täytynyt sopeutua ja muuttaa toimintatapojaan vuosien saatossa. Paliskunnan luonnonlaitumiin tukeutuva elinkeino – sen toiminta- ja kehittämismahdollisuudet – on kuitenkin monin paikoin ajettu ahtaalle.

Poronhoidon huomioiminen kaavoituksessa ja maankäyttöhankeissa

Poronhoitolaissa (PHL 848/1990, 3 §) säädetään poronhoidolle vapaa laidunnusoikeus maan omistustai hallintaoikeudesta riippumatta. Lain 53 § velvoittaa viranomaisen neuvottelemaan asianosaisen paliskunnan kanssa valtion maita koskevien hankkeiden yhteydessä, mikäli ne vaikuttavat olennaisesti poronhoidon harjoittamiseen. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) osana maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää turvaavat myös poronhoidon alueidenkäyttöllisiä edellytyksiä.

Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla varmistetaan valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioiminen kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumisen edistämisestä (MRL 24.2 §). Velvoite koskee oikeudellisesti kaikkea kaavoitusta.

Kaikessa kaavoituksessa on lähtökohtana erilaisten alueidenkäytön intressien ja tarpeiden yhteensovittaminen. Yhteensovittaminen edellyttää, että kaavan vaikutukset selvitetään riittävässä määrin. Kaavoitusprosessit toimivat alueidenkäytön suunnittelun vuorovaikutteisuuden välineinä. Poronhoitoalueella vuorovaikutteisuutta on käytännössä toteutettu erilaisilla osallistavilla suunnittelu- ja neuvotteluprosesseilla.

Aluetta koskee myös tällä hetkellä ehdotusvaiheessa oleva Kainuun tuulivoimavaiheakuntakaava. Siinä pyritään toteuttamaan poronhoitolakia ja VAT:ta tuulivoima-alueita koskevalla suunnittelumääräyksellä, jonka mukaan ”... suunnittelussa on turvattava porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Toimintojen sijoittamisessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä suunniteltaessa on valtion maiden osalta neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa.” Suunnittelumääräys koskee Iso-Tuomivaaran, Kivivaara-Peuravaaran ja Lumivaaran tuulivoimantuotantoon soveltuvia aluevarauksia.

Kaavan vaikutukset poronhoitoon

Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia on kaavaselostuksessa selvitetty. Hankkeeseen liittyen on järjestetty poronhoitolain 53 §:n mukaiset neuvottelut 5.2.2014. Hallan paliskunnassa vireillä olevien tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutusten arviointia on kuitenkin kaavoissa laiminlyöty tai toteutettu pinta-puolisesti. Kaavoittamalla yksittäisiä hankkeita uhkaa kokonaisuus Hallan poronhoidon kannalta jäädä huomioimatta. Kaavan vaikutukset poronhoidon kannalta voivat ulottua kaava-alueen ulkopuolelle, mikä pitäisi vaikutusten arvioinnissa huomioida.

Yhtiön ja paliskunnan väliset neuvottelut muun muassa vaikutusten seurannasta ja haittojen korvaamisesta laitettiin hyvin alulle hankesuunnittelun alkuvaiheessa. **Seurantaa ei kuitenkaan ole aloitettu eikä siitä tai haittojen korvaamisesta ole sovittu paliskunnan kanssa.**

Tuulipuistohankkeen vaikutukset paliskunnan poronhoidon kannalta eivät koostu pelkästään suorasta laidunalan menetyksestä, vaan todennäköisesti vielä merkittävämpi vaikutus syntyy tässä tapauksessa hankkeen vaatiman tiestön rakentamisen myötä. On suuri vaara, että paliskunnan porot ohjautuvat tiestön myötä ulos poronhoitoalueelta ja vilkasliikenteisille teille. Tästä aiheutuu suoraa menetyksiä paliskunnalle. Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa tämä on huomioitu suosittelemalla porotaloudelle koituvien haittojen lieventämiseen erinäisiä toimenpiteitä. Keskeisin toimenpide olisi poronhoitoalueen eteläräjällä olevan peura-aidan jatkaminen vähintään Lumivaaran tuulivoimaloiden alueen kohdal-

le. Muita keinoja katsotaan olevan porojen GPS-pantaseurannan lisääminen ja teiden suolauksen lopettaminen (suolaus houkuttelee poroja teille).

Tuulivoimahankkeista aiheutuu paliskunnalle sekä suoria laidunten menetyksiä, että mahdollisesti porojen ohjautumista ei-toivotuille alueille ja poronhoitoalueen ulkopuolelle. Tästä voi aiheutua tarpeettomia ristiriitoja muiden maankäyttäjien ja asukkaiden kanssa. Metsäpeurojen mukaan lähteviä poroja voidaan joutua lopettamaan. Hallan paliskunnassa on kyseisen tuulipuistohankkeen lisäksi useampi tuulivoimahanke vireillä ja muutakin maankäyttöä, mikä on kaventanut valmiiksi poronhoidon harjoittamisen mahdollisuuksia. Mikäli porot välttävät tuulipuiston alueita häiriön (rakentaminen, voimaloiden liike, ääni, välke) vuoksi tai niitä ei voida muusta syystä enää käyttää poronhoitotöissä, aiheutuu laajemmille alueille ulottuvia välillisiä laidunmenetyksiä. Jos porot siirtyvät rauhottomaksi muodostuneelta alueelta pois, aiheutuu tästä painetta paliskunnan muihin osiin sekä mahdollisesti taajamiin. Työmäärän lisääntyminen ja toiminnan uudelleensuunnittelu aiheuttavat kustannuksia elinkeinolle.

Lumivaara ei itsessään ole kovin keskeistä laidunalueetta Hallan paliskunnan poronhoidon kannalta. Voimaloiden rakentaminen, tiestö ja muu häiriö tulevat kuitenkin aiheuttamaan vaikutuksia. Se, miten porot tulevat jatkossa kulkemaan, ja sopeutuvatko ne voimaloista aiheutuvaan häiriöön, jää nähtäväksi jos hanke etenee.

Paliskuntakohtaisuus on aina tuulipuistohankkeissa huomioitava ja on muistettava, että toiminta voi myös aiheuttaa vaikutuksia, joita ei osata ennakoida. Nämäkin vaikutukset tulee niiden ilmetessä pyrkiä lieventämään ja korvata. Hankkeen kohdalla on toteutuvia vaikutuksia ja haittoja varten ollut tarkoitus aloittaa seuranta. Haitallisten vaikutusten korvaamisesta on ollut tarkoitus neuvotella seurannan edetessä. On ensiarvoisen tärkeää varmistaa yhtiön ja paliskunnan välinen yhteydenpito kaavan vahvistamisen jälkeen.

Yksityiskohtaisemmat huomiot

Kaavaselostuksessa todetaan (s.56): ”Neuvotteluja jatketaan sopimuksen mukaan hankkeen myöhemmässä valmisteluvaiheessa. Tuolloin keskustellaan myös arvioiduista haitoista ja mahdollisesta korvausasiasta.” Poronhoidolle koituvien vaikutusten lieventämisen osalta todetaan: ”Hankkeen mahdollisesti aiheuttamien haittojen tunnistamisesta tulee huolehtia seurantaohjelman avulla, jossa säännöllisten neuvottelujen avulla tarkistetaan yhteisesti havaitut mahdolliset haitat ja niiden aiheuttamat toimenpiteet.”

Paliskunnan ja tuulivoimayhtiön välillä ei ole laadittu kirjallista sopimusta seurannasta eikä haittojen korvaamisesta. Seuranta ei ole aloitettu.

Kaavassa porotalouden toimintaedellytykset pyritään turvaamaan yleismääräyksellä: ”*Alueen suunnittelussa ja toteuttamisessa on turvattava porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset*”. Kaavamää-

räystä on syytä avata kaavaselostuksessa, jotta ymmärretään mitä toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaaminen tässä tapauksessa tuulivoimayhtiöltä edellyttää. Toimintaedellytysten turvaaminen tarkoittaa käytännössä yhtiön ja paliskunnan välisen yhteistyön jatkamista, vaikutusten seuranta ja laidunalan menetyksen sekä muiden haittojen korvaamista paliskunnalle täysimääräisesti.

Kaavassa tulisi huomioida Hallan paliskunnan tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutus poronhoidon kannalta. Kaavassa tulisi etsiä keinoja poronhoidolle todennäköisesti koituvien haitallisten vaikutusten lieventämiseen.

Porojen ohjautumista poronhoitoalueen ulkopuolelle on pyrittävä estämään peura-aitaa jatkamalla.

Tuulivoimayhtiöt on veloitettava sopimaan seurannasta ja haittojen korvaamisesta Hallan paliskunnan kanssa.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

sh/ao